

Tusschenwater, augustus 2026
Foto: JanSiem Rus

Broedvogelinventarisatie Tusschenwater 2026

Auteur: G.J. Dekker, vogelwerkgroep IVN-Zuidlaren
Oktober 2026

1 INHOUDSOPGAVE

1 Inhoudsopgave ..... - 2 -

2 Samenvatting ..... - 3 -

3 Inleiding ..... - 4 -

4 Het veldwerk ..... - 5 -

4.1 Telgebieden ..... - 5 -

4.2 Methode ..... - 5 -

4.3 Bezoekdata ..... - 6 -

5 Resultaten ..... - 8 -

5.1 Territoria ..... - 8 -

5.2 Nieuwe soorten ..... - 10 -

5.3 Verdwenen soorten ..... - 10 -

5.4 Totaal aantal soorten en territoria ..... - 11 -

5.5 Enkele soorten eruit gelicht ..... - 12 -

5.5.1 De iconen van Tusschenwater ..... - 12 -

5.5.2 De pioniers van Tusschenwater ..... - 14 -

5.5.3 De eenden van Tusschenwater ..... - 16 -

5.6 Opvallende riet- en moerassoorten ..... - 20 -

5.6.1 Blauwborst ..... - 20 -

5.6.2 Rietzanger ..... - 20 -

5.6.3 Kleine karekiet ..... - 21 -

5.6.4 Grote karekiet ..... - 22 -

5.6.5 Rietgors ..... - 22 -

5.7 Overige soorten en passanten ..... - 23 -

6 De grote karekiet, een observatieverslag van medeteller Bas Koster ..... - 26 -

7 Aantal territoria per deelgebied ..... - 27 -

7.1 Opmerkelijke feiten in soorten en aantallen per deelgebied ..... - 31 -

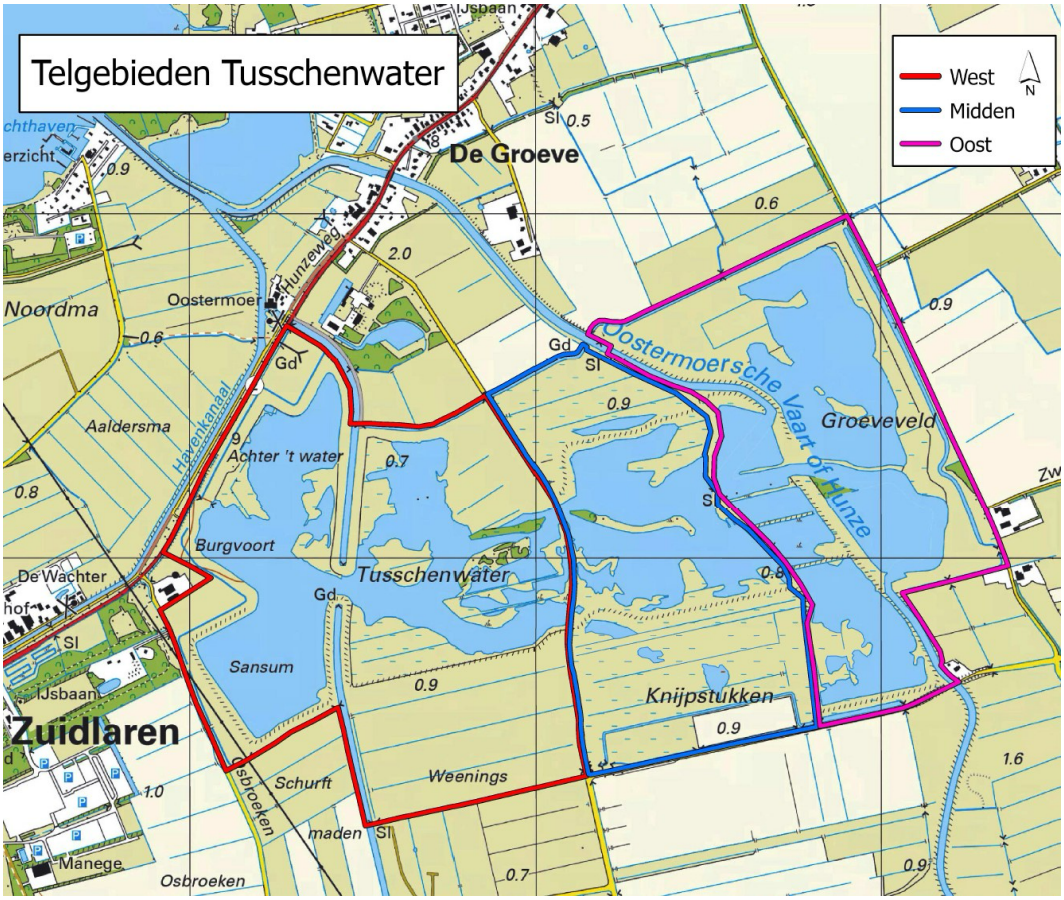
8 Literatuur ..... - 32 -

2 SAMENVATTING

In 2026 zijn in Tusschenwater maar liefst 68 soorten broedvogels geteld met in totaal 1187 territoria. Dat zijn 76 territoria meer dan in 2025, maar minder dan in het topjaar 2023 toen er 1274 territoria zijn geteld. Het grote aantal in 2026 is grotendeels toe te schrijven aan de aantallen grauwe ganzen.

Enkele andere opvallende zaken naar aanleiding van de aantallen in 2026:

- De karekieten doen het zeer goed, zowel de kleine alsook de grote; dit jaar 3 territoria van de grote karekiet, zeer bijzonder. Zie ook hoofdstuk 6 over de grote karekiet
- Het aantal territoria grauwe gans neemt behoorlijk toe, tot een maximum dit jaar van 220
- Het aantal krakeenden lijkt nu een trend in te zetten naar beneden, van 125 naar 91 en nu 58
- De steltkluten zijn nog steeds aanwezig met 3 territoria
- In 2026 voor het eerst een broedende smient en 2 territoria zwartkopmeeuw
- De kokmeeuwen kwamen de eerste twee jaren na de inrichting in groten getale broeden op een eiland in Oost. Op het moment dat het eiland begroeid raakt verdwijnen de kokmeeuwen naar West
- Ook andere moeras- en rietvogels doen het goed: blauwborst 24 territoria, rietzanger 58 territoria
- De pioniervogels als kleine plevier, kluut, steltkluut en visdiefjes broeden hoofdzakelijk in West.
- De pioniervogels komen elk jaar weer terug in Tusschenwater-West op de eilandjes, die elk voorjaar opnieuw kaal zijn.
- Ook de meeste eendensoorten broeden hoofdzakelijk in West en Midden.
- Rietvogels voelen zich juist weer thuis in Oost.

De drie telgebieden in Tusschenwater: West, Midden en Oost
Kaart: Rika Rijnberg

3 INLEIDING

In januari 2019 is inrichtingsproject Tusschenwater met enige vertraging opgeleverd.
Om het effect van de inrichting op de broedvogelpopulatie te bepalen zijn in 2015 (vóór de inrichting), en in 2019, 2020, 2022, 2023, 2024, 2025 en 2026 alle broedvogels geteld door een aantal leden van de vogelwerkgroep van IVN-Zuidlaren. De resultaten van 2015, 2019, 2022, 2023 en 2024 zijn beschreven in vorige verslagen. De resultaten van 2025 en 2026 worden in dit verslag beschreven, waarbij tevens een vergelijking wordt gemaakt met de vorige jaren.
Voor de gebiedsbeschrijving wordt verwezen naar Dekker (2019).
Naast de resultaten van het broedseizoen 2026 wordt in dit rapport ook een eerste aanzet gegeven om enkele conclusies te trekken na zeven jaar broedvogels tellen in Tusschenwater.

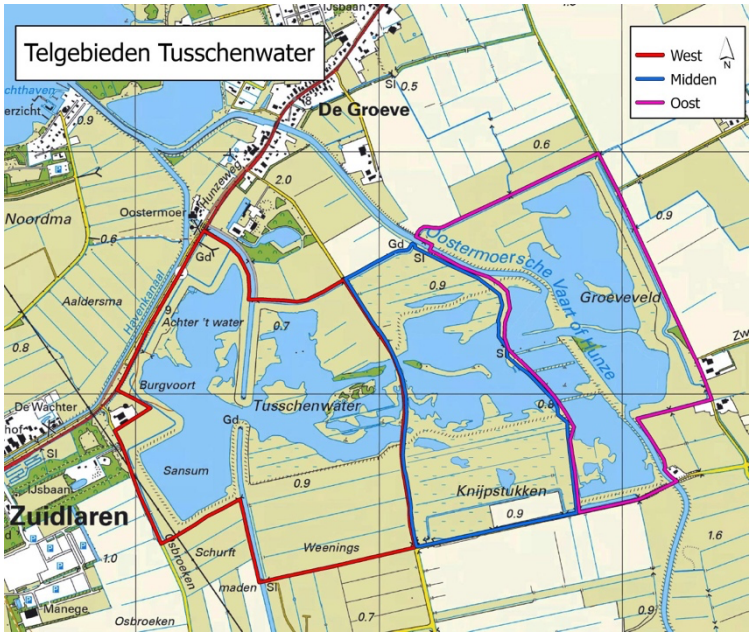
Tusschenwater: op de achtergrond is nog net tussen de dode elsen door de inlaat te zien
Foto: JanSiem Rus

Deze kartering was niet mogelijk geweest zonder de inzet van de onderstaande vrijwilligers van de vogelwerkgroep van IVN-Zuidlaren:
Patrick Snoeken, Gerard Dekker, Bert Schipper, Bas Koster, Boukje van der Velde, Bob Hogeveen en Eelke Schoppers.
Tevens dank richting het Drentse Landschap voor het verlenen van de vergunningen om het gebied te kunnen bezoeken.

4 HET VELDWERK

4.1 TELGEBIEDEN

Tusschenwater is vanaf 2019 verdeeld in drie telgebieden, respectievelijk West, Midden en Oost. West is het gebied ten westen van de weg de Dijk tot de weg Osbroeken. Midden is het gebied ten oosten van de weg de Dijk ten westen van de inlaat. Het gebied ten oosten van de inlaat tot de weg Kieviterij bestaat uit Oost. De deelgebieden West en Midden hebben een dynamische, fluctuerende waterstand. Het deelgebied Oost staat op een relatief hoog en min of meer stabiel boezempeil.

De drie telgebieden in Tusschenwater: West, Midden en Oost
Kaart: Rika Rijnberg

4.2 METHODE

De inventarisatie is uitgevoerd volgens de BMP-methode van Sovon. We hebben gekozen voor de methode BMP-A. Voor een beschrijving hiervan wordt verwezen naar de website van Sovon.

Tusschenwater-Oost (Groeveveld), permanent op boezempeil
Foto: JanSiem Rus

4.3 BEZOEKDATA

Onderstaand zijn de bezoekdata weergegeven. De kolom ‘deel’ geeft aan hoeveel procent van het gebied tijdens de telling is geteld. Bij Oost vormen diverse keren twee dagen samen één telling van 100%. Wanneer er in de kolom “deel” niets vermeld staat, dan is het 100%.

Tabel 1 Bezoekdata West in 2026

#	Bezoekdatum	Tijdstip	deel	Teller	bezoektype
1.	30 maart	07:37 t/m 10:50		Gerard Dekker	zonop
2.	11 april	07:06 t/m 10:13		Patrick Snoeken +1	zonop
3.	19 april	06:26 t/m 10:40		Gerard Dekker	zonop
4.	4 mei	06:31 t/m 10:53		Gerard Dekker	zonop
5.	11 mei	07:11 t/m 10:40		Patrick Snoeken	ochtend
6.	20 mei	06:12 t/m 09:27		Bas Koster	ochtend
7.	31 mei	07:51 t/m 11:42		Patrick Snoeken +1	ochtend
8.	6 juni	20:20 t/m 20:30	5%	Bas Koster	-
9.	14 juni	06:34 t/m 10:36		Gerard Dekker	ochtend

Tabel 2 Bezoekdata Midden in 2026

#	Bezoekdatum	Tijdstip	deel	Teller	bezoektype
1.	21 maart	13:15 t/m 14:38		Eelke Schoppers	dag
2.	29 maart	14:35 t/m 15:32		Bas Koster	dag
3.	6 april	08:07 t/m 09:45		Eelke Schoppers +1	ochtend
4.	26 april	07:46 t/m 10:27		Eelke Schoppers +1	ochtend
5.	5 mei	06:50 t/m 09:20		Eelke Schoppers	zonop
6.	5 mei	20:48 t/m 21:45		Bas Koster	avond
7.	7 mei	21:00 t/m 22:00		Bas Koster	avond
8.	12 mei	07:50 t/m 08:36		Bas Koster	ochtend
9.	13 mei	09:40 t/m 10:00		Bas Koster	-
10.	17 mei	06:45 t/m 08:46		Eelke Schoppers +1	ochtend
11.	20 mei	08:29 t/m 08:44	10%	Bas Koster	-
12.	23 mei	21:30 t/m 22:00		Bas Koster	avond
13.	5 juni	20:50 t/m 22:19		Bas Koster	avond
14.	6 juni	22:06 t/m 22:15		Bas Koster	-

Tabel 3 Bezoekdata Oost in 2026

#	Bezoekdatum	Tijdstip	deel	Teller	bezoektype
1.	29 maart	10:24 t/m 12:25		Bob Hogeveen	ochtend
2.	7 april +1	07:49 t/m 09:17	50%	Bob Hogeveen	zonop
3.	8 april *-> 7 april*	08:14 t/m 09:55	50%	Bob Hogeveen	ochtend
4.	18 april	06:44 t/m 09:40		Bob Hogeveen	zonop
5.	29 april	06:24 t/m 08:59		Bob Hogeveen	zonop
6.	7 mei	14:02 t/m 15:15	50%	Bob Hogeveen	dag
7.	7 mei	21:20 t/m 21:30	10%	Bas Koster	-
8.	8 mei	08:30 t/m 09:54	50%	Bob Hogeveen	ochtend
9.	17 mei +1	06:34 t/m 08:09	75%	Bob Hogeveen	ochtend
10.	17 mei *->17 mei*	15:38 t/m 16:15	25%	Bob Hogeveen	dag
11.	27 mei +1	13:49 t/m 14:46	40%	Bob Hogeveen	dag
12.	28 mei *->27 mei*	06:29 t/m 07:35	40%	Bob Hogeveen	ochtend
13.	6 juni	22:30 t/m 22:31	1%	Bas Koster	-

Bruine kiekendief, elk jaar één territorium in Tusschenwater-Oost
Foto: Bob Hogeveen

5 RESULTATEN

5.1 TERRITORIA

In onderstaande tabel 4 zijn de resultaten van de zeven teljaren en de nulmeting in 2015 weergegeven.

Tabel 4 Aantal territoria. Vergeleken met het jaar ervoor: Rood = flinke afname (> 30%), groen = flinke toename (>30%)

Soort	2015	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Dodaars	1	3	2	0	1	2	1	1
Fuut	0	4	7	11	15	12	14	11
Geoorde Fuut	0	4	7	15	5	1	0	0
Aalscholver	0	0	0	0	0	0	0	1
Lepelaar	0	0	0	2	8	11	24	23
Knobbelzwaan	2	5	8	17	10	11	12	18
Kolgans	0	1	1	0	0	0	1	0
Grauwe gans	11	35	74	75	152	141	155	220
Parkgans	0	0	1	0	0	2	1	1
Grote Canadese gans	0	7	4	7	6	3	4	5
Brandgans	0	4	10	33	41	27	18	18
Nijlgans	4	28	30	17	14	25	15	14
Bergeend	0	5	2	4	2	1	3	2
Smient	0	0	0	1	0	0	0	1
Krakeend	1	24	31	98	88	125	91	58
Wintertaling	0	1	9	3	18	17	4	6
Wilde Eend	19	45	71	69	52	91	103	97
Parkeend	0	0	3	5	3	5	6	5
Zomertaling	0	7	4	8	9	16	11	6
Slobeend	0	23	47	49	52	60	37	40
Tafeleend	0	1	10	2	9	13	4	6
Kuifeend	2	29	43	36	54	51	46	39
Bruine kiekendief	0	1	0	1	1	1	1	1
Buizerd	1	0	0	2	2	3	3	3
Patrijs	0	1	2	1	0	0	0	0
Kwartel	3	3	1	2	1	3	2	2
Fazant	8	2	4	1	4	4	5	8
Waterral	1	1	0	0	0	0	1	0
Waterhoen	2	1	0	3	6	7	4	1
Meerkoet	1	58	69	102	87	69	44	53
Scholekster	4	5	1	6	8	4	3	2
Steltkluut	0	0	0	12	23	5	7	3
Kluut	0	11	1	11	4	13	19	17
Kleine plevier	0	6	6	7	11	8	7	4

Kievit	13	22	15	26	20	27	37	23
Kemphaan	0	0	0	0	2	0	0	0
Watersnip	0	0	1	0	0	0	1	2
Grutto	2	5	2	14	6	11	11	11
Wulp	1	0	0	0	0	1	1	1
Tureluur	3	15	19	16	16	19	15	18
Zwartkopmeeuw	0	0	1	0	0	0	0	2
Kokmeeuw	0	350	305	233	280	29	57	100
Visdief	0	5	3	22	23	26	16	29
Holenduif	0	0	0	0	0	1	1	1
Houtduif	2	0	3	2	4	2	3	3
Koekoek	2	2	3	2	3	3	1	3
IJsvogel	0	0	1	1	2	2	0	0
Groene specht	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote bonte specht	1	1	2	0	1	0	0	1
Veldleeuwerik	15	21	18	17	20	28	20	20
Oeverzwaluw	0	74	1	26	0	23	0	0
Boerenzwaluw	0	1	1	1	1	2	2	3
Graspieper	15	18	32	22	37	38	28	20
Gele Kwikstaart	10	19	26	20	23	25	15	14
Witte Kwikstaart	1	5	4	5	5	2	4	0
Winterkoning	8	2	2	1	2	2	1	0
Blauwborst	5	6	13	9	9	15	18	23
Gekraagde roodstaart	0	0	1	0	0	0	0	0
Snor	0	0	0	0	0	0	0	2
Roodborsttapuit	16	7	11	6	4	10	12	12
Merel	1	0	0	1	3	2	2	1
Zanglijster	0	0	1	0	0	1	0	0
Sprinkhaanzanger	0	0	1	0	1	1	0	1
Rietzanger	1	2	7	11	18	30	48	56
Bosrietzanger	14	10	6	7	15	27	32	22
Kleine karekiet	3	3	11	9	12	13	23	29
Grote karekiet	0	0	0	0	0	0	2	3
Braamsluiper	2	0	0	0	1	0	0	0
Grasmus	24	30	43	21	25	27	39	44
Tuinfluiter	1	0	0	0	0	0	0	0
Zwartkop	2	1	1	2	1	3	2	4
Tjiftjaf	4	1	3	2	3	3	3	2
Fitis	16	10	5	6	1	0	1	2
Pimpelmees	3	1	1	2	0	2	1	1
Koolmees	4	2	4	4	1	1	0	3
Wielewaal	0	0	0	0	0	1	0	0
Boomkruiper	0	0	2	0	0	0	0	0
Gaai	0	0	1	0	0	1	0	0
Zwarte kraai	0	0	0	1	2	3	2	1

Spreeuw	0	0	2	2	5	2	3	3
Vink	3	3	4	1	4	6	5	7
Putter	2	1	6	4	6	5	6	4
Kneu	1	1	5	1	2	5	7	2
Geelgors	7	1	2	0	0	0	1	1
Rietgors	11	15	26	24	30	41	45	47
Aantal soorten	46	57	66	62	63	67	65	68
Aantal territoria	254	949	1043	1121	1274	1171	1111	1187

5.2 NIEUWE SOORTEN

In 2026 zijn twee soorten aangetroffen die in eerdere jaren geen territorium hadden binnen het gebied. Het gaat hier om de aalscholver en de snor.
De grote karekiet liet zich voor het eerst in 2025 horen en afgelopen jaar (2026) zijn er drie zingende mannetjes waargenomen.
Opmerkelijk is ook een territorium van de smient. Niet helemaal voor het eerst, in 2022 is er ook één paar geteld.
Idem voor de watersnip, in 2020 één paar en daarna nooit weer, maar in 2025 en 2026 respectievelijk één en twee territoria.
Dit jaar ook 2 paar zwartkopmeeuw tussen de kokmeeuwen.
De geelgors is ook weer terug van weggeweest.

Nieuwe soorten in Tusschenwater in de afgelopen twee jaar

aalscholver
snor
grote karekiet
smient
watersnip
zwartkopmeeuw
geelgors

5.3 VERDWENEN SOORTEN

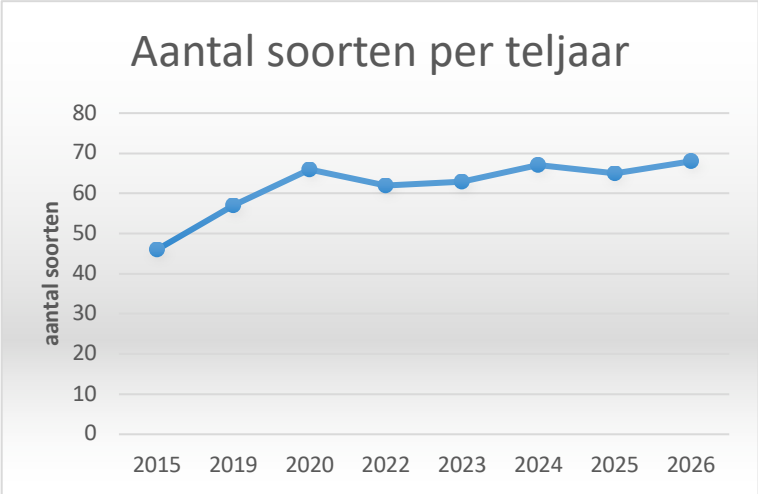
Het lijkt erop dat er geen geschikte broedmogelijkheden meer zijn voor de ijsvogel. Dat het verdwijnen van de ijsvogel gelijk op gaat met het niet meer aanwezig zijn van de oeverzwaluw, is uiteraard niet zo vreemd. Ze maken beide gebruik van ongeveer dezelfde nestmogelijkheden. Geen geschikte steile en kale oevers meer aanwezig dus in Tusschenwater.
Vreemd dat de witte kwikstaart niet is aangetroffen dit jaar. Ook de winterkoning houdt het voor gezien.
De wielewaal deed zijn intrede in Tusschenwater in 2024 met slechts één territorium. De afgelopen twee jaar is er geen wielewaal meer waargenomen. Idem voor de gaai.

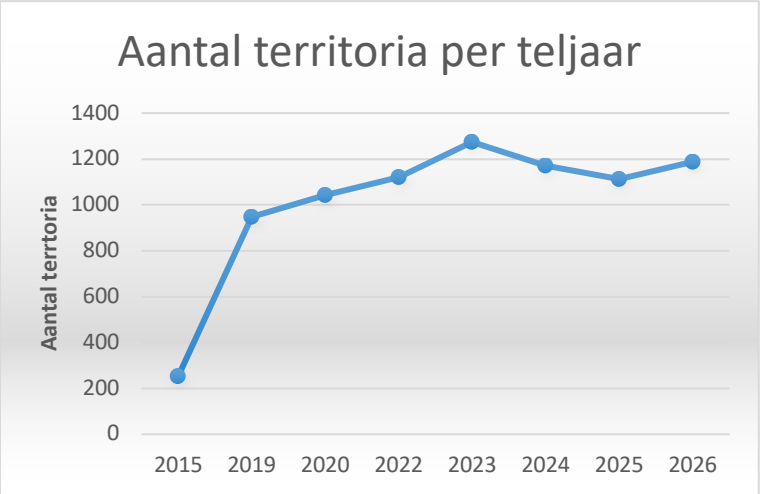
Verdwenen soorten in de afgelopen twee jaar

ijsvogel
oeverzwaluw
witte kwikstaart
winterkoning
wielewaal
gaai

5.4 TOTAAL AANTAL SOORTEN EN TERRITORIA

De grafieken hieronder geven de ontwikkeling van het aantal soorten en territoria in de teljaren weer. Tussen 2015 en 2019 is er niet geteld, evenals in het jaar 2021.
In hoofdstuk 7 worden deze aantallen uitgesplitst per deelgebied.

Avondlicht op Tusschenwater met de dode zwarte elsen.
Foto: Bas Koster

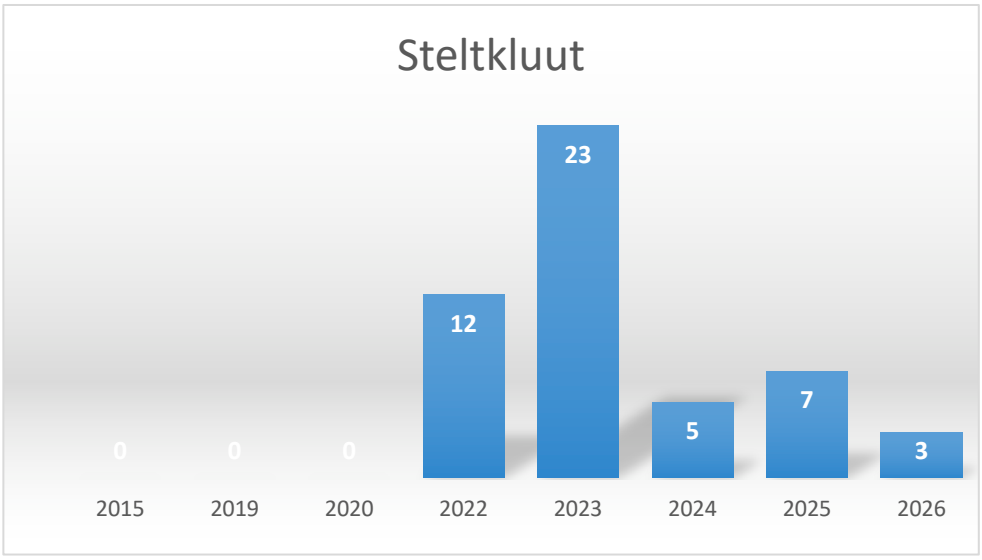
5.5 ENKELE SOORTEN ERUIT GELICHT

5.5.1 DE ICONEN VAN TUSSCHENWATER

Inmiddels kunnen we toch wel spreken van een paar iconen wat de broedvogels betreft in Tusschenwater. Dat zijn de lepelaars en de steltkluten. De lepelaars hebben in 2022 voor het eerst gebroed in Tusschenwater en waren ook de eerste broedende lepelaars in de provincie Drenthe. Het blad Drentse Vogels (nr.37, 2023) van Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe heeft er een prachtig artikel aan besteed. Dit jaar zijn er opnieuw broedende lepelaars waargenomen in Tusschenwater.
Ook de steltkluut hoort bijna bij de inventaris in Tusschenwater. Veel vogelaars en fotografen komen speciaal naar Tusschenwater om de elegante steltkluut te observeren en te fotograferen.

Steltkluut (Himantopus himantopus)
Aantal territoria in 2026: 3

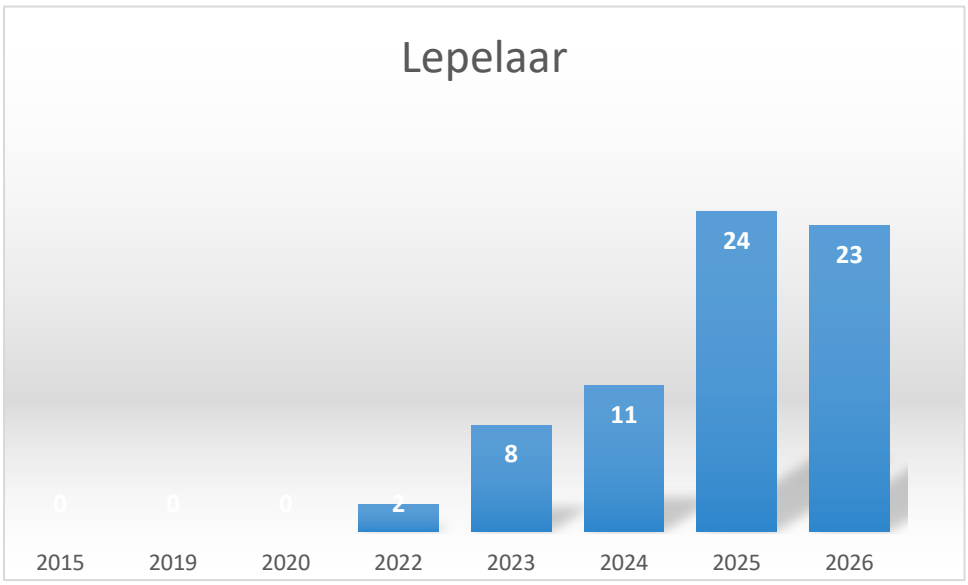

Steltkluut
Foto: Bob Hogeveen

Het aantal steltkluten in Tusschenwater is behoorlijk lager dan voorgaande jaren. Slechts 3 paartjes hebben dit jaar in Tusschenwater gebroed. Op dit moment is nog niet duidelijk hoeveel paartjes steltkluten in geheel Nederland hebben gebroed. Het zou kunnen zijn dat de omstandigheden in de overwinteringsgebieden zo goed zijn geweest dat er minder steltkluten onze kant op zijn gekomen. De jaarlijks waargenomen aantallen schommelen hevig. Net als bij broedvogels is er een verband met de neerslaghoeveelheden in Zuid-Europa in het voorjaar. In droge voorjaren in Spanje en Zuid-Frankrijk komen er meer Steltkluten naar Nederland toe.

Lepelaar (Platalea leucorodia)
Aantal territoria in 2026: 23

Lepelaar
Foto: Bob Hogeveen

Ook dit jaar was het weer lastig de exacte aantallen lepelaars te tellen in Tusschenwater. De lepelaars maken hun nesten in wilgenstruiken die geheel in het water staan. Het struweel van de wilgenstruiken blijft deels nog groen, in tegenstelling tot de zwarte elsen die aangrenzend ook met hun voeten in het water staan en volledig afsterven. De nesten van de lepelaars zijn dus niet van dichtbij te observeren.
Opmerkelijk was dat één van de nesten van de lepelaars gebouwd was op een beverburcht. Zie ook de foto.

Nest van een lepelaar bovenop een beverburcht
Foto: Eelke Schoppers

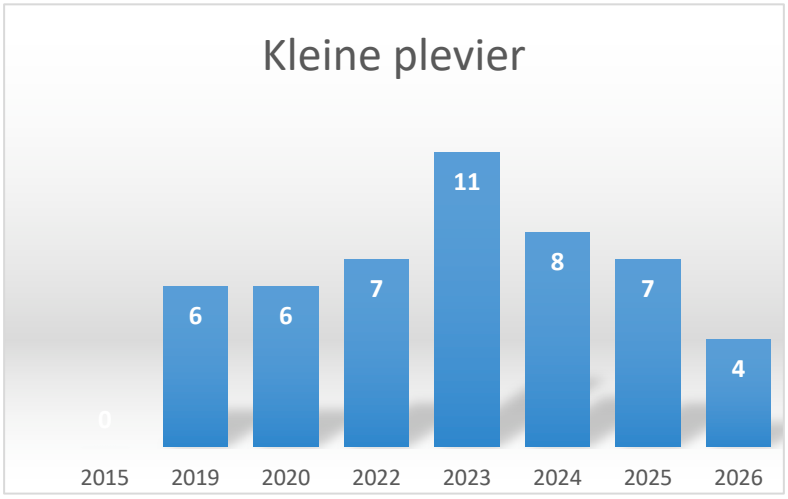
5.5.2 DE PIONIERS VAN TUSSCHENWATER

Ook in Tusschenwater broeden de zogeheten pioniervogels, soorten die op de kale grond broeden, zoals visdieven, plevieren en kluten. Vaak zie je in nieuw ingerichte natuurgebieden dat deze pioniervogels het eerste jaar na oplevering van het gebied in grote aantallen gaan broeden. De jaren erop nemen de aantallen meestal snel af, omdat de kale stukken grond dan begroeid zijn. In Tusschenwater is deze afname niet het geval.

In grote delen van Tusschenwater wordt een dynamisch waterpeil gehanteerd. In de winter en in het vroege voorjaar wordt een hoog waterpeil aangehouden en in de zomer een lage waterstand. Dat zorgt ervoor dat de drooggevallen eilandjes elk jaar weer kaal zijn en dus een geschikte broedplaats vormen voor de pioniers.
De kleine plevier bijvoorbeeld is nu al voor het zevende jaar op rij een broedvogel in Tusschenwater met ook nog eens aanzienlijke aantallen.

Kleine plevier (Charadrius dubius)
Aantal territoria in 2026: 4

Kleine plevier
Foto: Bob Hogeveen

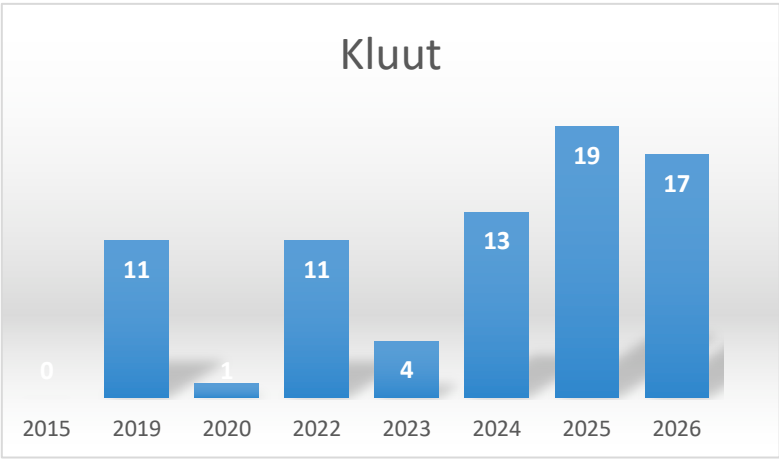
Na een recordaantal van 11 territoria in 2023 neemt het aantal territoria kleine plevier de laatste drie jaren licht af. Toch blijft het bijzonder dat een pioniervogel, zoals de kleine plevier is, elk jaar weer terugkomt in Tusschenwater. Het gebied is immers in 2019 al ingericht. Met name op de drooggevallen eilandjes in West voelt de kleine plevier zich thuis. Vaak maken ze hun nest tussen de broedende kokmeeuwen en visdiefjes. Dat biedt ze veel bescherming bij eventuele aanvallen van roofvogels.

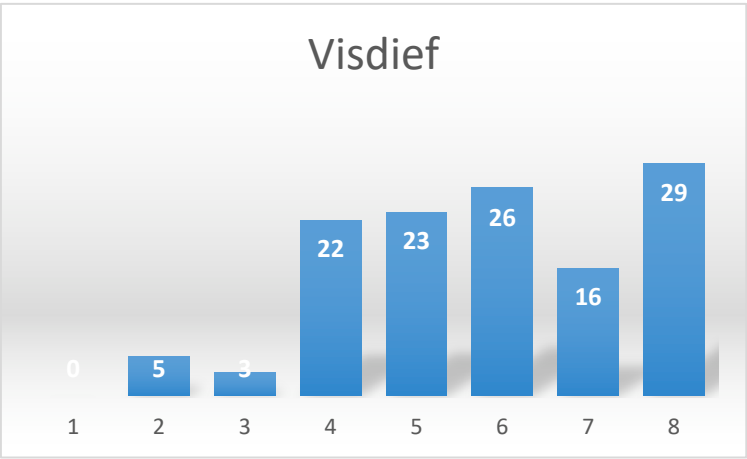

Kokmeeuwen, kluten en een broedende steltkluut op het vogeleiland in Tusschenwater
Foto: Wilma van der Vliet

Kluut (Recurvirostra avosetta)
Aantal territoria in 2026: 17

Visdief (Sterna hirundo)
Aantal territoria in 2026: 29

Ook de kluten maken gebruik van de kale droogvallende eilandjes in Tusschenwater. Een recordaantal territoria in 2025.
Ook een record in 2026 voor het aantal territoria visdief. De visdief broedt op de eilandjes in met name Tusschenwater-West.

5.5.3 DE EENDEN VAN TUSSCHENWATER

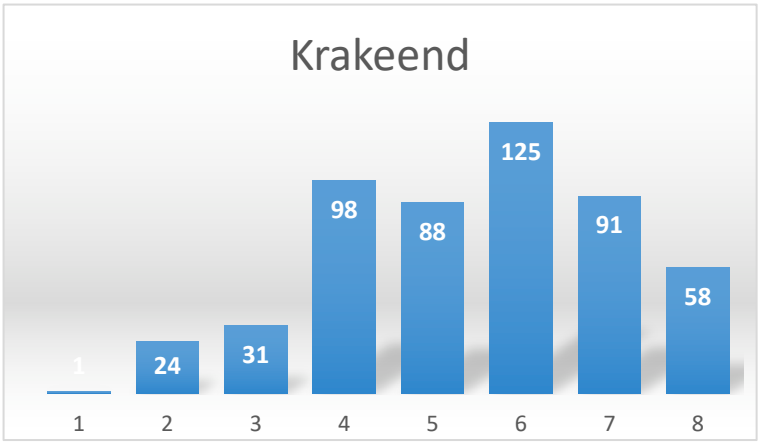
Er waren weer opmerkelijk veel eenden in Tusschenwater dit jaar. Toch iets lagere aantallen dan in het topjaar 2024. Hieronder staan van een aantal soorten de details.

Krakeend (Mareca strepera)

Aantal territoria in 2026: 58

Krakeenden
Foto: Bob Hogeveen

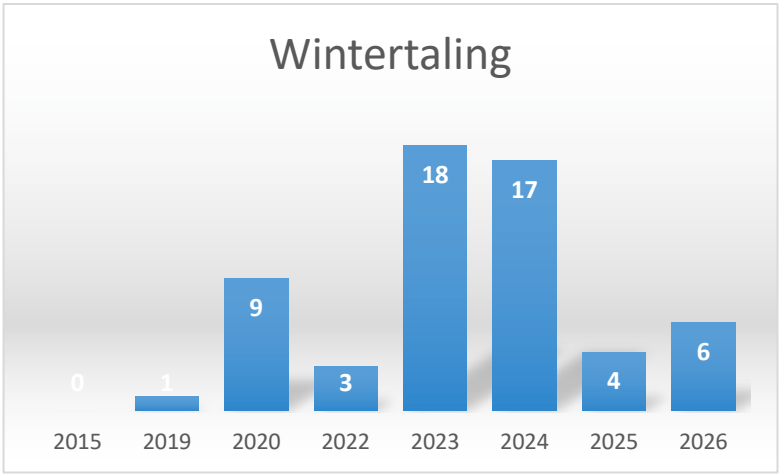
De krakeend doet het landelijk goed, maar in Tusschenwater wel heel erg goed.
Thijsse schreef in 1929 nog dat de krakeend zeldzaam was, als broedvogel en als trekvogel. Maar de soort heeft zich in de twintigste eeuw enorm uitgebreid. Landelijk hebben we het nu over aantallen van 26000 tot 32000 broedparen (cijfers tot 2020). Op veel plekken in Nederland en ook in Tusschenwater zijn er jaren geweest dat er meer krakeenden werden geteld dan wilde eenden. De laatste twee jaar is dat niet meer het geval, maar de aantallen zijn nog wel aanzienlijk al loopt het dus wel terug.

Wintertaling (Anas crecca)

Aantal territoria in 2026: 6

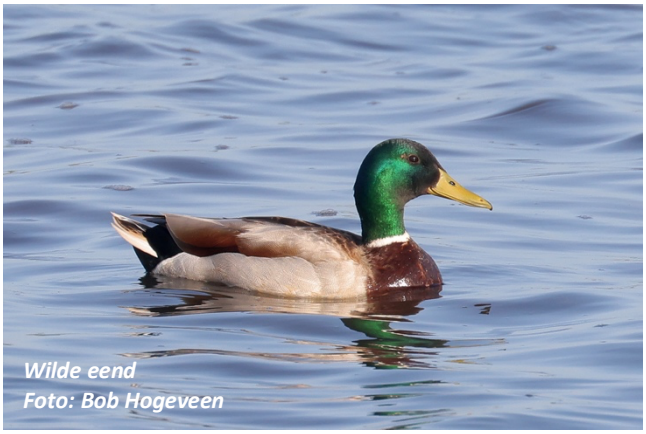

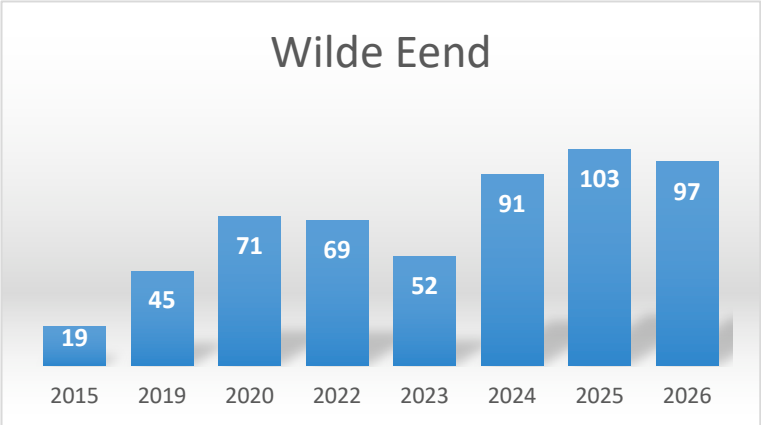
Wintertaling
Foto: Bob Hogeveen

De wintertaling staat op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten. De aantallen wintertalingen in ons land verschillen sterk per jaar, afhankelijk van verschillende factoren. Hetzelfde beeld van fluctuerende aantallen territoria per jaar zien we ook in Tusschenwater. De grootste aantallen treffen we aan in het westelijk gedeelte van Tusschenwater.

Wilde eend (Anas platyrhynchos)
Aantal territoria in 2026: 97

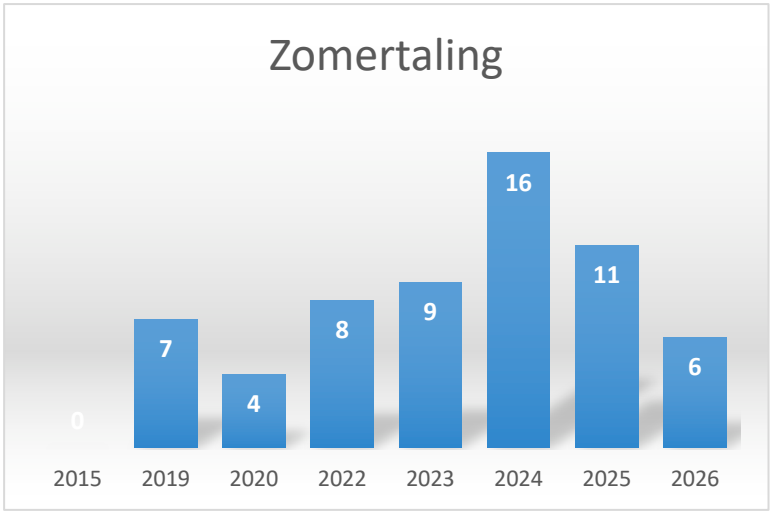

Wilde eend
Foto: Bob Hogeveen

Een landelijke trend die van 2020 tot 2023 ook terug te vinden was in Tusschenwater, is die van de afname van de wilde eend. Na 2023 was er toch weer een toename van 52 (2023) naar 91 en 103 territoria in 2024 en 2025. In 2026 een lichte afname, maar de laatste drie jaar redelijk stabiel.

Zomertaling (Anas querquedula)
Aantal territoria in 2026: 6

Zomertaling
Foto: Bob Hogeveen

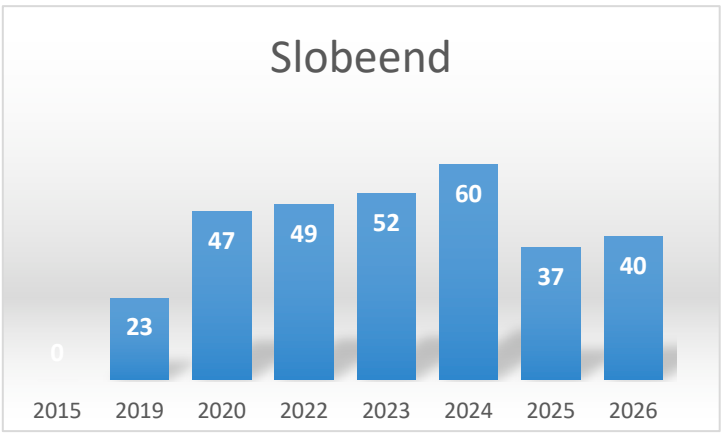
Een opvallende daling in het aantal zomertalingen de afgelopen twee jaar in Tusschenwater.
Info Vogelbescherming:

> *"Het gaat niet goed met de Nederlandse zomertalingen. Het aantal is de laatste jaren zo gedaald dat de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten is beland. Ten opzichte van begin jaren zestig is de stand met zo'n 85% afgenomen. Toen was het een algemeen voorkomende vogel. Ook in andere landen zet deze afname door."*

Slobeend (Spatula clypeata)

Aantal 2026: 40

De slobeend vertoonde een gestage groei in aantal territoria in Tusschenwater tot 2024. De aantallen lijken zich nu te stabiliseren rond 40 paartjes.

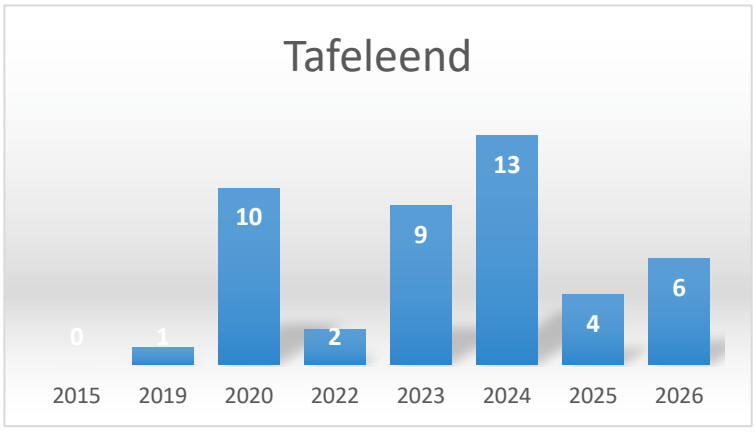
Informatie van de site van de Vogelbescherming:

> *"De aantallen 'slobbers' zijn sinds de jaren begin jaren zestig als broedvogel met 25% tot 50% afgenomen. Weliswaar minder drastisch dan die van de zomertaling, die met meer dan 85% zijn afgenomen, maar toch ernstig genoeg om op de Rode Lijst van broedvogels te belanden. De trend is nog steeds dalend."*

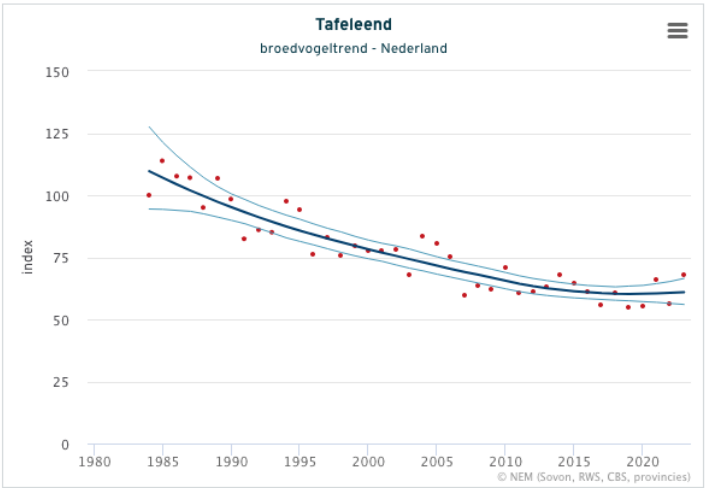
Tafeleend (Aythya ferina)

Aantal territoria in 2026: 6

Ook de tafeleend staat op de Rode Lijst.
Het landelijk beeld van het aantal tafeleenden is in de hiernaast staande grafiek weergegeven. Vanaf 1990 is er een significante afname te zien en de laatste 12 jaar is het redelijk stabiel.
In Tusschenwater zien we een fluctuerend beeld.

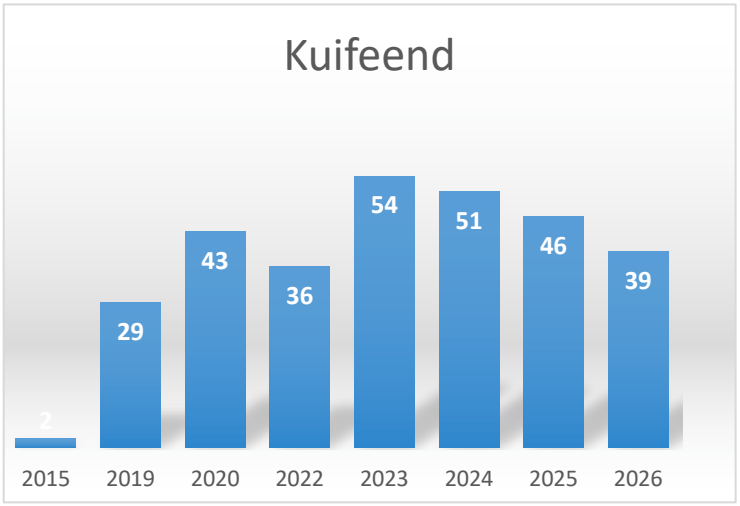
Gegevens van sovon.nl

Kuifeend (Aythya fuligula)

Aantal territoria in 2026: 39

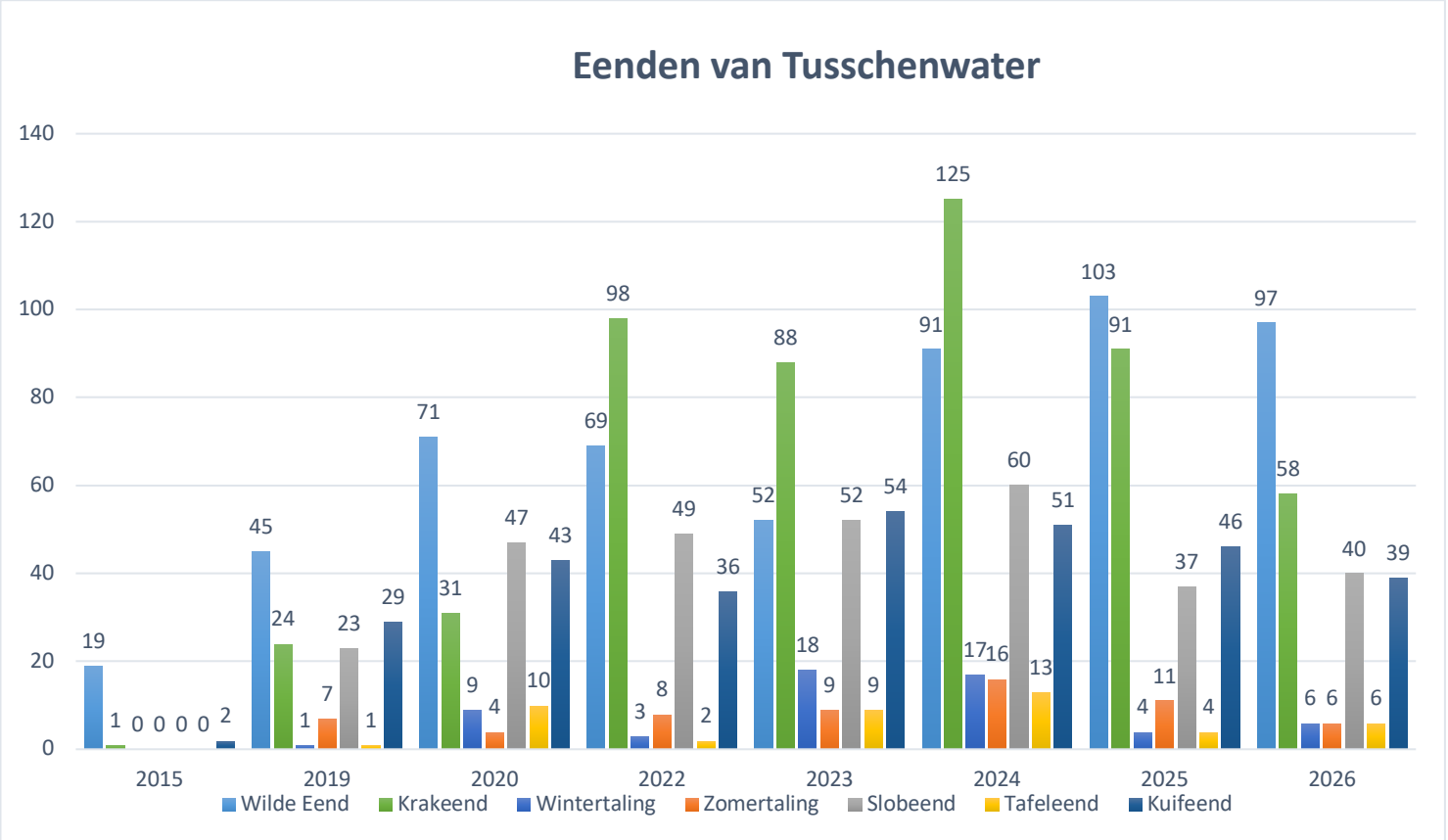

Kuifeenden
Foto: Bob Hogeveen

Er zijn grote aantallen kuifeenden waargenomen in Tusschenwater. Dit past in het landelijke beeld dat de algemene populatietrend van de broedvogel redelijk stabiel is.

In onderstaande grafiek staan de aantallen territoria van de zeven teljaren van de meest voorkomende eenden van Tusschenwater in één grafiek.

5.6 OPVALLENDE RIET- EN MOERASSOORTEN

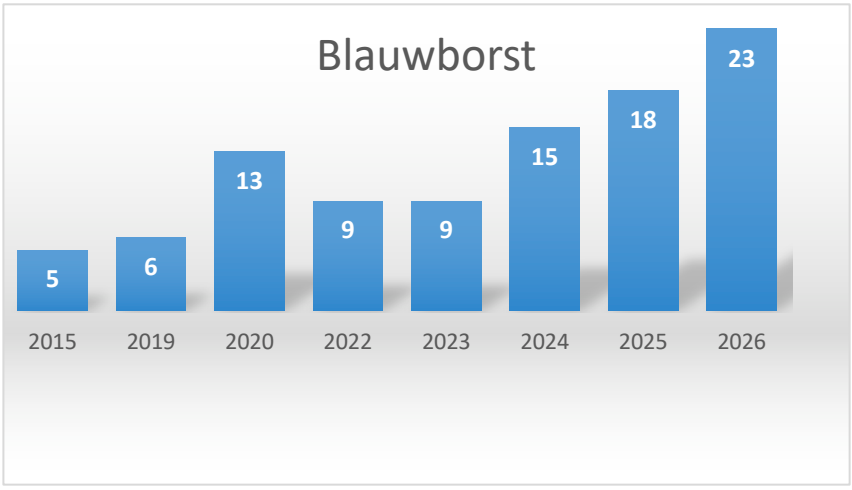
Dat in een gebied als Tusschenwater de riet- en moerassoorten het goed doen zal geen verrassing zijn. We lichten er een paar soorten uit, die allemaal een recordaantal territoria bereikten in 2026.

5.6.1 BLAUWBORST

Blauwborst (Luscinia svecica)
Aantal territoria in 2026: 23

Blauwborst
Foto: Bob Hogeveen

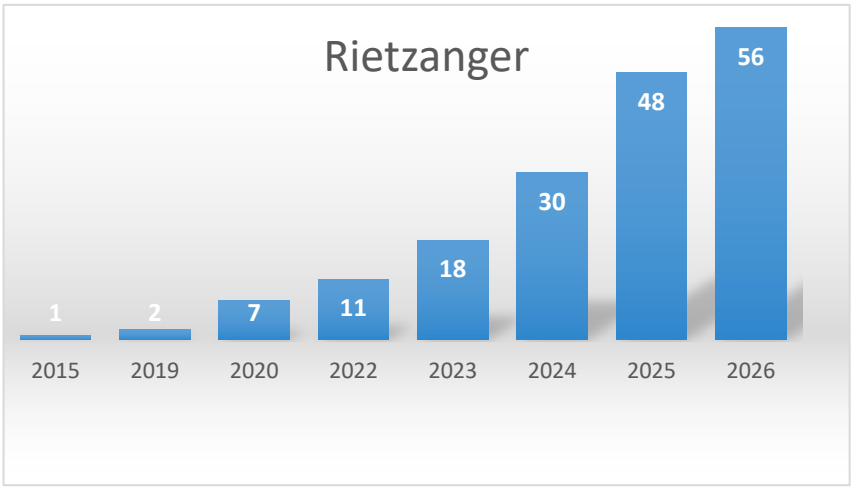
Landelijk doet de blauwborst het goed, met name in moerasgebieden. Ook in Tusschenwater nemen de aantallen nog steeds toe. Dit jaar zelfs een recordaantal territoria van 23. Tusschenwater-West is het deelgebied waar de meeste blauwborsten voorkomen.

5.6.2 RIETZANGER

Rietzanger (Acrocephalus schoenobaenus)
Aantal territoria in 2026: 56

Rietzanger
Foto: Bob Hogeveen

Enorme aantallen rietzanger in 2026. Een duidelijke stijgende lijn te zien. Hoe lang gaat deze toename nog door?

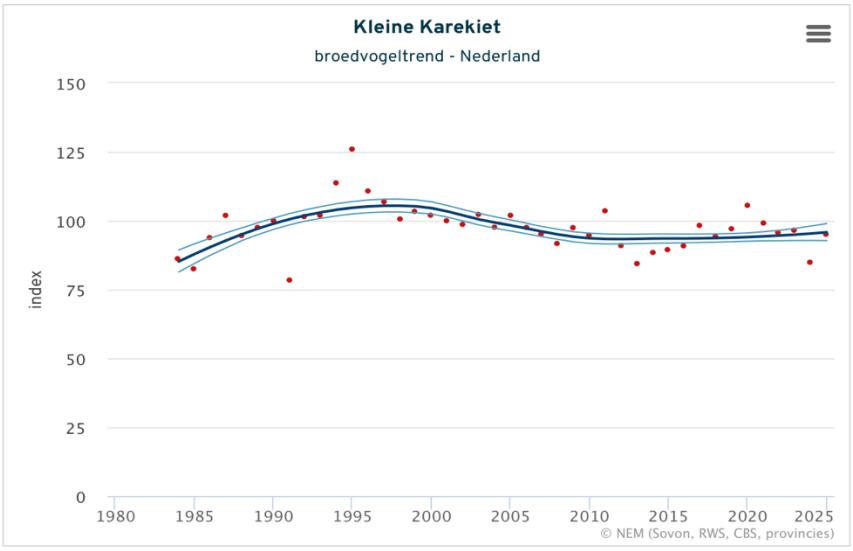
5.6.3 KLEINE KAREKIET

Kleine karekiet (Acrocephalus scirpaceus)
Aantal territoria in 2026: 29

Kleine karekiet
Foto: Vogelbescherming

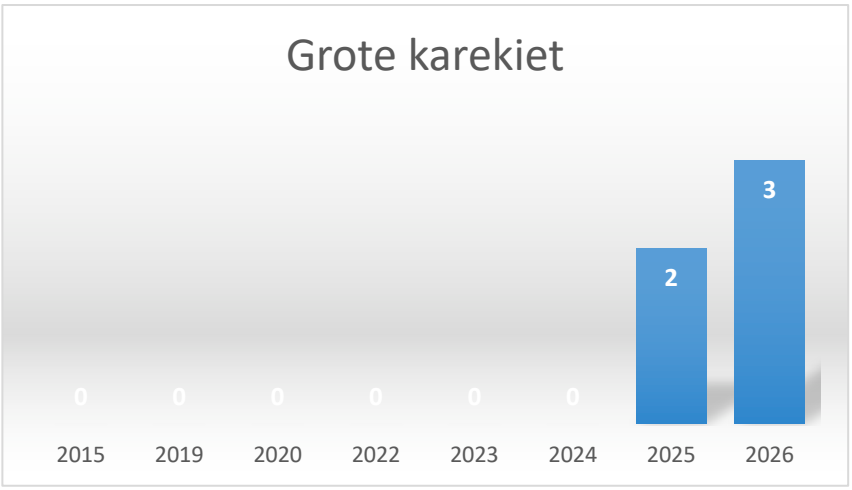
Het aantal kleine karekieten neemt nog steeds toe in Tusschenwater terwijl de landelijke trend iets anders laat zien. Zie de grafiek van SOVON hierboven.
Met maar liefst 29 paren kleine karekiet bereikten we een recordaantal in Tusschenwater.

5.6.4 GROTE KAREKIET

Grote karekiet (Acrocephalus arundinaceus)
Aantal territoria in 2026: 3

Zeer bijzonder dat er in 2026 drie zingende mannetjes grote karekiet zijn waargenomen in Tusschenwater. In hoofdstuk 6 doet Bas Koster uitgebreid verslag van deze waarnemingen en de omstandigheden waar de grote karekieten baat bij hebben.

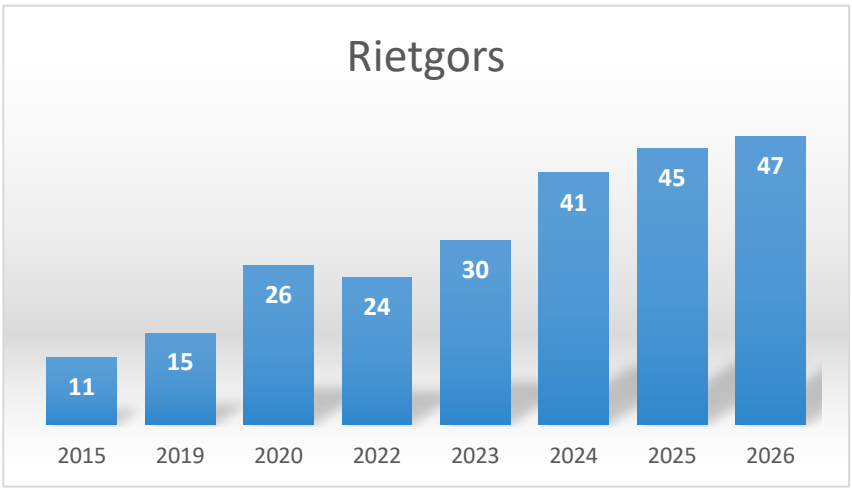

Grote karekiet
Foto: Bob Hogeveen

5.6.5 RIETGORS

Rietgors (Emberiza schoeniclus)
Aantal territoria in 2026: 47

Rietgors
Foto: Bob Hogeveen

Ook de rietgors komt het meest in Tusschenwater-West voor. Duidelijk een stijgende lijn in aantal territoria. Zou de piek nu bereikt zijn?

5.7 OVERIGE SOORTEN EN PASSANTEN

Tijdens de broedvogeltellingen zijn diverse soorten waargenomen die er tijdelijk zaten of in ieder geval geen territorium hadden (zie tabel 5). Erg leuk waren waarnemingen van kwak, smelleken, krooneend, velduil en de tientallen kemphanen in het voorjaar
Buiten de tellingen om is het gebied tijdens het broedseizoen ook veelvuldig bezocht. Tabel 5 laat eveneens alle soorten buiten de telrondes om zien. Uiteindelijk gaat het hier om 91 soorten. Samen met de 68 broedvogels gaat het in de periode van 1 maart – 30 juni 2026 om 159 soorten vogels.

Tabel 5 Soorten zonder territorium tijdens en buiten de tellingen in de periode van 1 maart – 30 juni 2026.

Wetenschappelijk naam	Nederlandse naam	Opmerkingen
Ardea ibis	koereiger	
Ardea alba	grote zilverreiger	
Ardea cinerea	blauwe reiger	
Nycticorax nycticorax	kwak	
Plegadis falcinellus	zwarte ibis	
Ciconia ciconia	ooievaar	
Cygnus cygnus	wilde zwaan	
Cygnus atratus	zwarte zwaan	
Anser brachyrhynchus	kleine rietgans	
Anser albifrons	kolgans	
Anser serrirostris	toendra rietgans	
Anser anser forma domestica	soepgans	
Tadorna ferruginea	casarca	
Aix galericulata	mandarijneend	
Netta Rufina	krooneend	
Anas acuta	pijlstaart	
Bucephala clangula	brilduiker	
Mergus merganser	grote zaagbek	
Mergellus albellus	nonnetje	
Pernis apivorus	wespendief	overvliegend
Milvus milvus	rode wouw	overvliegend
Haliaeetus albicilla	zeearend	
Circus cyaneus	blauwe kiekendief	
Circus pygargus	grauwe kiekendief	overvliegend
Astur gentilis	havik	
Accipiter nisus	sperwer	
Pandion haliaetus	visarend	
Falco tinnunculus	torenvalk	
Falco subbuteo	boomvalk	
Falco peregrinus	slechtvalk	
Falco columbarius	smelleken	overvliegend
Perdix perdix	patrijs	
Grus grus	kraanvogel	overvliegend

Charadrius hiaticula	bontbekplevier	
Pluvialis squatarola	zilverplevier	
Pluvialis apricaria	goudplevier	
Calidris canutus	kanoet	
Arenaria interpres	steenloper	
Calidris alba	drieteen strandloper	
Calidris alpina	bonte strandloper	
Calidris ferruginea	krombekstrandloper	
Calidris temminckii	Temmincks strandloper	
Calidris minutta	kleine strandloper	
Calidris pugnax	kemphaan	
Numenius phaeopus	regenwulp	
Scolopax rusticola	houtsnip	
Tringa erythropus	zwarte ruiter	
Tringa nebularia	groenpootruiter	
Tringa ochropus	witgat	
Tringa glareola	bosruiter	
Actitis hypoleucos	oeverloper	
Larus canus	stormmeeuw	
Ichthyaetus melanocephalus	zwartkopmeeuw	
Hydrocoloeus minutus	dwergmeeuw	
Larus fuscus	kleine mantelmeeuw	
Larus argentatus	zilvermeeuw	
Larus cachinnans	pontische meeuw	
Larus marinus	grote mantelmeeuw	
Sterna albifrons	dwergstern	
Sterna caspia	reuzenstern	
Chlidonias hybrida	witwangstern	
Chlidonias niger	zwarte stern	
Asio flammeus	velduil	
Tyto alba	kerkuil	
Alcedo atthis	ijsvogel	
Apus apus	gierzwaluw	
Riparia riparia	oeverzwaluw	
Dendrocopos major	grote bonte specht	
Delichon urbicum	huiszwaluw	
Anthus spinoletta	waterpieper	
Motacilla alba	witte kwikstaart	
Troglodytes troglodytes	winterkoning	
Erithacus rubecula	roodborst	
Oenanthe oenanthe	tapuit	
Saxicola rubetra	paapje	
TurdusPhilomelos	zanglijster	

Turdus viscivorus	grote lijster	
Turdus iliacus	koperwiek	
Turdus pilaris	kramsvogel	
Turdus torquatus	beflijster	
Hippolais icterina	spotvogel	
Pica pica	ekster	
Coloeus monedula	kauw	
Corvus frugilegus	roek	
Corvus corax	raaf	
Oriolus oriolus	wielewaal	
Passer domesticus	huismus	
Chloris choris	groenling	
Carduelis spinus	sijs	
Serinus serinus	Europese kanarie	overvliegend
Coccothraustes coccothraustes	appelvink	overvliegend

Tusschenwater bij opkomende zon.
Foto: Gerard Dekker

Een minder leuke kant van broedvogels tellen is het vroege opstaan, maar dat is tegelijk juist een van de leukste kanten: prachtig zonsopgangen, slierten mist en een koor van zingende vogels.

6 DE GROTE KAREKIET, EEN OBSERVATIEVERSLAG VAN MEDETELLER BAS KOSTER

De grote karekiet in Tusschenwater: een succes van het dynamisch peilbeheer

Al zeven jaar lang kent het westelijke- en middendeel van Tusschenwater een dynamisch waterpeil: een hoog winterpeil (Hunzepeil), gevolgd door een geleidelijke daling vanaf het voorjaar. De waterpeilfluctuaties, zoals die van nature voorkomen op inundatievlakten langs beken en rivieren, hebben geleid tot een spectaculair succes voor de lokale natuur. Het gevolg waren vele kwakende poelkikkers, tientallen steltkluten, vele doortrekkende strandlopers, oeverranden met grote hoeveelheden kevers en insecten en de eerste kolonie lepelaars in Drenthe. Ook voor flora zoals terugkerende waterplanten (slijkgroen, waterpostelein, naaldwaterbies en goudknopje) had het waterpeil positieve gevolgen. Daarnaast ontwikkelde zich hoogwaardig waterriet. Dit leidde op zijn beurt tot een geschikte omgeving voor een uiterst zeldzame vogel in Drenthe: de grote karekiet.

Een verrassende ontdekking

Op 9 mei 2025, een warme voorjaarsavond, hoorde ik in het middelste gedeelte van Tusschenwater de karakteristieke zang van een grote karekiet. Vele medevogelaars dachten aan een toevallige passant, maar het bleef niet bij een enkele vogel. Op 300 meter afstand verscheen een tweede exemplaar en op 15 juni werd de derde gezien in het westelijk gedeelte. Grote karekieten staan erom bekend dat ze elkaar graag opzoeken en op gehoorafstand van elkaar gaan zitten. Ruim een maand hebben de grote karekieten hier gezeten, al hebben ze vermoedelijk geen partner gevonden of een broedpoging gedaan.
Precies een jaar later, opnieuw op 9 mei, vond mijn medeteller Patrick een paartje grote karekieten in het westelijke gedeelte van Tusschenwater. Ook trof hij 250 meter verderop een zingend mannetje aan. Wederom in het middelste gedeelte, waar ook sprake is van het fluctuerende waterpeil, vond ik op 13 mei een derde en vierde territorium.

Dit roept bij mij de vraag op waarom de grote karekieten precies kiezen voor de rietkragen van het westelijke en middelste gedeelte van Tusschenwater, terwijl ze ontbreken in de rietkragen van het Zuidlaardermeer en het oostelijke gedeelte van Tusschenwater, waar veel meer riet staat?

De grote karekiet

Aan het begin van de 20e eeuw was de grote karekiet een vrij algemene broedvogel in Nederland met circa 5000 broedparen in de jaren ’50. Inmiddels zijn daar in Nederland nog ongeveer 120 paren van over.
De voornaamste oorzaak van de drastische achteruitgang is het verdwijnen van locaties met geschikt waterriet. Het dunne ‘landriet’ buigt of knikt direct door het gewicht van het nest. Voor de kieming, verjonging en uitbreiding van gezond waterriet is droogval onmisbaar. Op de drooggevallen vlaktes kunnen rietzaden goed kiemen en wortelen. Wanneer de waterstand vervolgens weer stijgt, ontstaat waterriet. We spreken van waterriet wanneer het riet minstens 30 cm onder water staat. Doordat er in Nederland nog op weinig locaties sprake is van een natuurlijk fluctuerend waterpeil, krijgt stevig waterriet bijna nergens meer de kans om zich natuurlijk te ontwikkelen. Fluctuaties van het waterpeil kan al snel zorgen voor uitbreiding en kieming van het riet.

Waterriet kan echter wel ontstaan bij een statisch waterpeil, maar alleen als de jonge uitlopers met rasters tegen vraat van met name ganzen worden beschermd. Dit vereist intensief en kostbaar onderhoud en het riet ontwikkelt hier zich aanzienlijk langzamer dan op de natuurlijke methode. Bij de Randmeren en in Zuid-Holland wordt deze methode toegepast, waardoor de lage aantallen broedvogels daar stabiel blijven.

Voor mij was het een verrassing dat de grote karekieten in 2026 opnieuw opdoken in Tusschenwater. Met name de rietkragen in het middelste gedeelte waren dit jaar kleiner en leken deels te zijn aangevreten. In de buitenste

gordel van Tusschenwater stond riet wat halverwege de stengel was geknikt, waarschijnlijk als gevolg van harde wind. Dit kan erop wijzen dat het riet nét niet diep genoeg staat. Desondanks hebben de grote karekieten toch

Grote karekiet
Foto: Bob Hogeveen

gekozen voor Tusschenwater. Dit kan erop wijzen dat de rietkwaliteit in de omgeving niet beter is.

Voedsel

Naast het stevige riet dat dient als broedplaats, is ook de aanwezigheid van voldoende voedsel onmisbaar. De voedselketen, die van belang is voor soorten zoals de grote karekiet, is ook gekoppeld aan het dynamische waterpeil.
Droogvallende slikken zorgen voor een explosie van bodemleven. Denk hierbij aan duizenden oeverwantsen en talloze kevers die een belangrijk onderdeel vormen van het dieet van de grote karekiet. Tijdens mijn bezoek trof ik onder meer venpriemkevers, watertreders, oeverloopkevers, de zwarte moeasloper en de geelrandsnelloper aan.
Bovendien stond er op de dijk in het voorjaar veel raapzaad, waarop ik vorig jaar ruim tienduizend dansvliegen heb aangetroffen. Ook deze dansvliegen hebben profijt van de regelmatig droogvallende slikken omdat de larven afhankelijk zijn van een vochtige tot natte bodem.

Samenvattend is een dynamisch waterpeil essentieel voor de grote karekieten in dit unieke natuurgebied. Alleen met een dynamisch waterpeil kunnen Tusschenwater en zijn unieke natuur ook in de toekomst behouden blijven! Zonder deze peilveranderingen en bijbehorende slikken verdwijnt het waterriet en de insectenrijkdom én de grote karekieten.

7 AANTAL TERRITORIA PER DEELGEBIED

In tabel 6 op de volgende pagina's zijn de resultaten van de 7 teljaren weergegeven, uitgesplitst per deelgebied. De resultaten van de nulmeting van 2015 zijn in deze tabel weggelaten.

Tabel 6 Aantal territoria per jaar per deelgebied.

Soort	West							Midden							Oost						
	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Dodaars	3	2			1	1	1											1	1		
Fuut		1	6	8	7	10	8	1	1	3	3	3	2	2	3	5	2	4	2	2	1
Geoorde fuut	1		13	5	1				1	2					3	6					
Aalscholver							1														
Lepelaar			2	8	11	24	23														
Knobbelzwaan	1	4	14	4	6	8	12	1	2	1	4	4	1	1	3	2	2	2	1	3	5
Kolgans						1		1	1												
Grauwe gans	19	38	45	98	57	60	111	10	20	14	23	39	40	35	6	16	16	31	45	55	74
Parkgans		1										1							1	1	1
Grote Canadese gans	3	2	3	2	1	2	3	1		2	1		1		3	2	2	3	2	1	2
Brandgans	3	4	29	37	18	11	12	1	1	2	1	6	2	1		5	2	3	3	5	5
Nijlgans	19	19	8	7	15	6	5	1	3	1	2	2	3	4	8	8	8	5	8	6	5
Bergeend	2		1	1			1	1	1	1			1		2	1	2	1	1	2	1
Smient							1			1											
Krakeend	6	8	75	53	65	57	34	4	8	12	19	42	23	13	14	15	11	16	18	11	11
Wintertaling	1	6	2	15	14	4	6		2		2	3				1	1	1			
Wilde Eend	28	23	32	17	40	56	39	6	13	9	14	19	20	26	11	35	28	21	32	27	32
Parkeend			2	1	1	2	2		1	1	1	1				2	2	1	3	4	3
Zomertaling	1	1	6	6	11	8	5		1	1	1	4	1	1	6	2	1	2	1	2	
Slobeend	9	22	34	28	41	18	30	2	13	6	19	10	6	5	12	12	9	5	9	13	5
Tafeleend		4	2	9	12	4	6		2						1	4			1		
Kuifeend	11	19	17	27	36	32	24	6	7	6	14	10	11	11	12	17	13	13	5	3	4
Bruine kiekendief								1									1	1	1	1	1
Buizerd			1	1	2	2	1										1	1	1	1	2
Patrijs		1						1	1	1											
Kwartel	2	1	1	1	1	2	1	1		1		2									1
Fazant		2		1	1	2	3	2	1		1	2	1	1		1	1	2	1	2	4
Waterral						1									1						
Waterhoen			1	2	6	3	1			1	1		1		1		1	3	1		
Meerkoet	27	32	71	61	37	31	36	7	22	18	17	26	8	12	24	15	13	9	6	5	5
Scholekster	2		4	6	2	2	1	1		1	1	1	1		2	1	1	1	1		1
Steltkluut			12	23	5	7	3														
Kluut	4		3	2	10	15	13	2						1	5	1	8	2	3	4	3
Kleine plevier	2	4	6	10	6	6	3	1	1	1	1	2	1	1	3	1					
Kievit	13	5	12	10	14	19	9	2	6	6	4	7	8	7	7	4	8	6	6	10	7
Kemphaan				2																	
Watersnip		1					2						1								
Grutto			11	4	3	5	8	1	1	1	1	2		1	4	1	2	1	6	6	2
Wulp						1	1					1									
Tureluur	7	8	8	9	12	11	11	1	3	3	1	3	1	2	7	8	5	6	4	3	5

Soort	West							Midden							Oost						
	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Zwartkopmeeuw							2									1					
Kokmeeuw		5	233	280	28	57	100								350	300			1		
Visdief			21	18	21	13	27		1			1	2	1	5	2	1	5	4	1	1
Holenduif					1	1	1														
Houtduif		2	1	3	1	3	1									1	1	1	1		2
Koekoek	1	1	1	1			2	1	1			1				1	1	2	2	1	1
IJsvogel		1	1	1	1													1	1		
Groene specht																					
Grote bonte specht				1					1						1	1					1
Veldleeuwerik	11	8	7	9	14	10	10	5	9	7	7	10	9	9	5	1	3	4	4	1	1
Oeverzwaluw	74	1								26		23									
Boerenzwaluw				1	2	2	1	1		1				2		1					
Graspieper	8	17	12	23	19	17	13	7	12	7	10	16	8	5	3	3	3	4	3	3	2
Gele kwikstaart	10	13	10	13	17	9	9	3	8	6	5	7	6	5	6	5	4	5	1		
Witte kwikstaart	3	2	3	4	2	3		1	1	1	1		1		1	1	1				
Winterkoning	1	1		1		1									1	1	1	1	2		
Blauwborst	2	4	1	2	7	8	12	3	7	5	4	6	7	7	1	2	3	3	2	3	4
Gekraagde roodstaart																1					
Snor							1														1
Roodborsttapuit	3	4	1		8	8	7	4	5	3	3	2	4	4		2	2	1			1
Merel				1													1	2	2	2	1
Zanglijster		1			1																
Sprinkhaanzanger																1		1	1		1
Rietzanger	1	5	3	4	10	22	29		1	4	4	5	15	11	1	1	4	10	15	11	16
Bosrietzanger	3	3		7	13	16	12	3	1	4	3	12	9	7	4	2	3	5	2	7	3
Kleine karekiet	1	7	2	6	6	15	20					4	4	6	2	4	7	6	3	4	3
Grote karekiet							2						2	1							
Braamsluiper				1																	
Grasmus	14	16	10	10	10	18	22	10	15	7	9	13	14	12	6	12	4	6	4	7	10
Tuinfluiter																					
Zwartkop	1						2									1	2	1	3	2	2
Tjiftjaf	1	1		1	1					1						2	1	2	2	3	2
Fitis	3	4	4	1		1		3							4	1	2				2
Pimpelmees	1		2		2	1	1		1												
Koolmees		2	2				1		1						2	1	2	1	1		2
Wielewaal																			1		
Boomkruiper		2																			
Gaai																1			1		

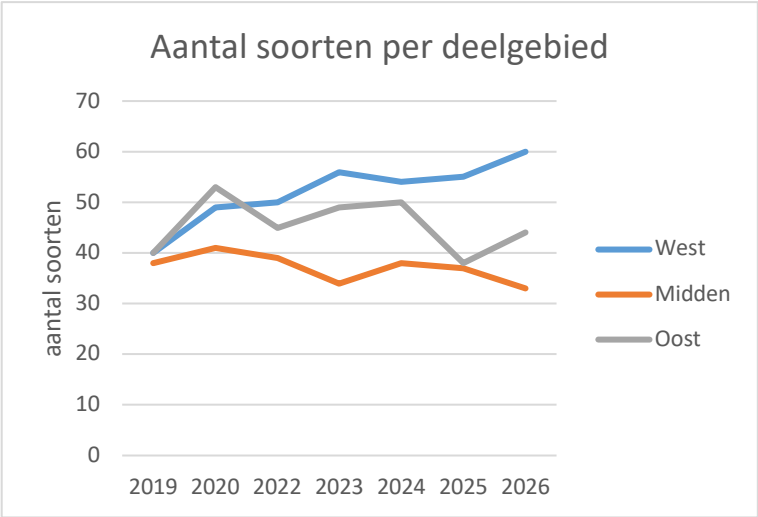
Soort	West							Midden							Oost						
	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026	2019	2020	2022	2023	2024	2025	2026
Zwarte kraai			1	1	2	1	1											1	1	1	
Spreeuw		2	2	5	2	3	3														
Vink	1	4	1	1	2	2	3	1			1	1	1	1	1			2	3	2	3
Putter		1	2	3	4	4	3	1	1	1	1	1	1	1		4	1	2		1	
Kneu		3			4	4	2		1	1	1	1	3		1	1		1			
Geelgors								1	1				1	1		1					
Rietgors	6	12	10	16	22	29	33	5	6	7	6	13	10	6	4	8	7	8	6	6	8
Aantal soorten	40	49	50	56	54	55	60	38	41	39	34	38	37	33	40	53	45	49	50	38	44
Aantal territoria	309	330	751	872	636	659	737	104	185	176	186	306	230	203	536	528	194	216	229	222	247

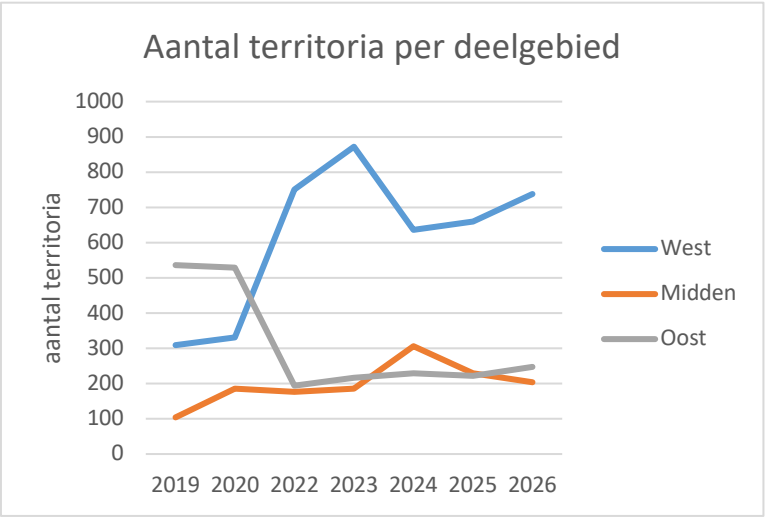

Steltkluten
Foto: Gerard Dekker

7.1 OPMERKELIJKE FEITEN IN SOORTEN EN AANTALLEN PER DEELGEBIED

De grafieken hieronder geven de ontwikkeling van het aantal soorten en territoria per deelgebied weer. Tussen 2015 en 2019 is er niet geteld, evenals in het jaar 2021.

Dat er verschillen zijn in soorten en aantallen territoria per deelgebied is voor een groot deel te verklaren uit de wijze waarop de verschillende deelgebieden zijn ingericht.
Tusschenwater-Oost of ook wel Groeveveld genoemd in de inrichtingsschets, ligt ten oosten van de inlaat en ligt dus het gehele jaar op boezempeil. De Hunze stroomt, niet zichtbaar voor het oog, door dit gebied en dat betekent dus dat er vrijwel geen fluctuatie is in het waterpeil.
Tusschenwater-Midden kent net als Tusschenwater-West wel een dynamisch waterpeil. Het verschil tussen deze twee telgebieden is dat in West bij lage waterstanden meer en grotere eilandjes droog komen te liggen.

Uit tabel 6 kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De kokmeeuwen kwamen de eerste twee jaren na de inrichting in groten getale broeden op een eiland in Oost. Op het moment dat het eiland begroeid raakt, verdwijnen de kokmeeuwen.
- Wanneer het waterpeil zoals dit jaar te lang te hoog blijft staan, verdwijnen de kokmeeuwen uit Tusschenwater.
- De pioniervogels en steltlopers als kleine plevier, kluut, steltkluut en visdiefjes broeden hoofdzakelijk in West. Met name droogvallende kale platen met het juiste waterstandsregiem zijn van essentieel belang voor pioniervogels en steltlopers. Als de waterstand te hoog blijft in het voorjaar (bijna op boezempeil dit jaar), dan heeft dat grote invloed op deze vogels.
- Het dichte (groene)wilgenstruweel in combinatie met de afstervende elzen omringd door water lijkt een prima biotoop te zijn voor de broedende lepelaars. Ook voor de lepelaars lijkt blijvend oppervlaktewater (vossen!), maar wel op een lager peil (groenblijvende wilgen) van belang voor de kolonie.
- De meeste eendensoorten broeden hoofdzakelijk in West en Midden.
- Rietvogels zoals bijvoorbeeld de rietzanger en kleine karekiet voelen zich juist meer thuis in Oost.

8 LITERATUUR

- Dekker G. (2019). Broedvogelinventarisatie Tusschenwater 2019
- Dekker G. (2024). Broedvogelinventarisatie Tusschenwater 2024
- Bremer van den L. (2017). Sovon-Nieuws jaargang 30 (2017) nr. 2
- Wijnhold M., Blaauw R., Reinink W., Speelman B. en Oosterhuis R. (2023). Broedvogels in De Onlanden in 2023. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2024/01.
- Wijnhold M., R. Blaauw, W. Reinink, B. Speelman en R. Oosterhuis (2026). Broedvogels in De Onlanden in 2025. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2026/01.
- Schoppers E. (2023). Broedvogelinventarisatie Tusschenwater 2023